

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

13 decembrie 2012 *

„Directiva 2004/18/CE — Articolul 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) — Directiva 2004/17/CE — Articolul 53 alineatul (3) și articolul 54 alineatul (4) — Achiziții publice — Sectorul serviciilor poștale — Criterii de excludere de la procedura de atribuire a contractului — Abatere profesională gravă — Protecția interesului public — Menținerea unei concurențe loiale”

În cauza C-465/11,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Krajowa Izba Odwoławcza (Polonia), prin decizia din 30 august 2011, primită de Curte la 9 septembrie 2011, în procedura

Forposta SA,

ABC Direct Contact sp. z o.o.

împotriva

Poczta Polska SA,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul K. Lenaerts, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a treia, domnii E. Juhász (raportor), G. Arestis, J. Malenovský și T. von Danwitz, judecători,

avocat general: domnul J. Mazák,

grefier: domnul M. Aleksejev, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 26 septembrie 2012,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Forposta SA și ABC Direct Contact sp. z o.o., de P. Gruszczyński și de A. Starczewska-Galos, radcy prawni;
- pentru Poczta Polska SA, de P. Burzyński și de H. Kornacki, radcy prawni;
- pentru guvernul polonez, de M. Szpunar și de B. Majczyna, precum și de M. Laszuk și de E. Gromnicka, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: polona.

- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de S. Varone, avvocato dello Stato;
 - pentru Comisia Europeană, de K. Herrmann și de A. Tokár, în calitate de agenți,
- având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general, pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) din Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii (JO L 134, p. 114, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 116) coroborat cu articolul 53 alineatul (3) și cu articolul 54 alineatul (4) din Directiva 2004/17/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 de coordonare a procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale (JO L 134, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 3).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Forposta SA, fostă Praxis sp. z o.o., și ABC Direct Contact sp. z o.o., pe de o parte, și Poczta Polska SA (denumită în continuare „Poczta Polska”), pe de altă parte, în legătură cu o decizie a acesteia de a le exclude de la procedura de atribuire a unui contract de achiziții publice încheiat de această din urmă societate.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Secțiunea 2 din capitolul VII din Directiva 2004/18, consacrată „Criteriilor calitative de selecție”, cuprinde articolul 45, intitulat „Situția personală a candidatului sau a ofertantului”. Alineatul (1) al acestui articol enumeră criteriile care conduc în mod obligatoriu la excluderea candidatului sau a ofertantului pentru un contract, în timp ce alineatul (2) al aceluiași articol enumeră criteriile care pot conduce la o astfel de excludere. Acest din urmă alineat are următorul cuprins:

„Poate fi exclus de la participarea la un contract orice operator economic:

- (a) care este în stare de faliment, de lichidare, de încetare a activității, de administrare judiciară sau de concordat preventiv sau în orice altă situație analoagă ce rezultă în urma unei proceduri similare în temeiul actelor cu putere de lege de drept intern;
- (b) care face obiectul unei proceduri de declarare a falimentului, de administrare judiciară, de lichidare, de concordat preventiv sau al oricărei alte proceduri similare în temeiul actelor cu putere de lege de drept intern;
- (c) care a făcut obiectul unei hotărâri cu autoritate de lucru judecat, în conformitate cu dispozițiile legale ale țării, privind o faptă care aduce atingere eticii profesionale;
- (d) care s-a făcut vinovat de o gravă abatere profesională, dovedită prin orice mijloace pe care autoritățile contractante le pot justifica;
- (e) care nu și-a îndeplinit obligațiile privind plata contribuțiilor la asigurările sociale, în conformitate cu dispozițiile legale ale țării în care este stabilit sau ale țării autorității contractante;

- (f) care nu și-a îndeplinit obligațiile privind plata impozitelor și taxelor, în conformitate cu dispozițiile legale ale țării în care este stabilit sau ale țării autorității contractante;
- (g) care s-a făcut grav vinovat de declarații false prin furnizarea informațiilor solicitate în temeiul prezentei secțiuni sau care nu a furnizat respectivele informații.

Statele membre precizează, în temeiul dreptului intern și prin respectarea dreptului comunitar, condițiile de aplicare a prezentului alineat.”

- 4 Secțiunea 1 din capitolul VII din Directiva 2004/17 este intitulată „Calificare și selecție calitativă”. Articolul 53, care face parte din aceeași secțiune, prevede sub titlul „Sisteme de calificare”:

„(1) Entitățile contractante care doresc acest lucru pot institui și administra un sistem de calificare a operatorilor economici.

Entitățile contractante care instituie sau administrează un sistem de calificare se asigură că operatorii economici pot solicita calificarea în orice moment.

[...]

(3) Criteriile și normele de calificare menționate la alineatul (2) pot include criteriile de excludere enumerate la articolul 45 din Directiva 2004/18/CE, în condițiile prevăzute în respectivul document.

În cazul în care entitatea contractantă este o autoritate contractantă în sensul articolului 2 alineatul (1) litera (a), aceste criterii și norme includ criteriile de excludere enumerate la articolul 45 alineatul (1) din Directiva 2004/18/CE.

[...]”

- 5 Articolul 54 din Directiva 2004/17, care face parte din aceeași secțiune 1 și este intitulat „Criterii de selecție calitativă”, prevede la alineatele (1) și (4):

„(1) Entitățile contractante care stabilesc criterii de selecție în cadrul unei proceduri deschise fac acest lucru în conformitate cu criterii și norme obiective, disponibile operatorilor economici interesați.

[...]

(4) Criteriile prevăzute la alineatele (1) și (2) pot include criteriile de excludere enumerate la articolul 45 din Directiva 2004/18/CE, în condițiile prevăzute în acel articol.

În cazul în care entitatea contractantă este o autoritate contractantă în sensul articolului 2 alineatul (1) litera (a), criteriile și normele menționate la alineatele (1) și (2) din prezentul articol includ criteriile de excludere enumerate la articolul 45 alineatul (1) din Directiva 2004/18/CE.”

Dreptul polonez

- 6 Legea din 29 ianuarie 2004 privind achizițiile publice (Dz. U. nr. 113, poziția 759, denumită în continuare „Legea privind achizițiile publice”) definește principiile și procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice și precizează autoritățile competente în materie. Legea de modificare

din 25 februarie 2011 (Dz. U. nr. 87, poziția 484), intrată în vigoare la 11 mai 2011, a introdus punctul 1. a) la articolul 24 alineatul 1 din Legea privind achizițiile publice. Această dispoziție, astfel cum a fost modificată, are următorul cuprins:

„1. Sunt excluși de la procedura de atribuire a unui contract de achiziții publice:

[...]

1. a) operatorii economici în raport cu care autoritatea contractantă în cauză a reziliat, a anulat sau a denunțat unilateral contractul de atribuire încheiat anterior, din motive imputabile operatorului economic respectiv, în cazul în care rezilierea, anularea ori denunțarea unilaterală a contractului a survenit într-un interval de trei ani înainte de inițierea procedurii de atribuire a contractului, iar valoarea prestației neexecutate reprezintă cel puțin 5 % din valoarea contractului;

[...]”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 7 Poczta Polska, societate care aparține Trezoreriei de Stat și care activează în sectorul serviciilor poștale, constituie o entitate contractantă în sensul Directivei 2004/17. Această societate a inițiat o procedură deschisă pentru atribuirea unui contract de achiziții publice pentru „livrarea coletelor poștale interne și internaționale, a coletelor poștale plus, a trimiterilor poștale cu ramburs și a coletelor poștale admise în condiții speciale”. Potrivit constatărilor cuprinse în cererea de decizie preliminară, valoarea acestui contract depășește pragul de la care sunt aplicabile normele dreptului Uniunii în materia achizițiilor publice.
- 8 Această entitate contractantă a considerat că ofertele Forposta SA și ABC Direct Contact sp. z o.o. erau cele mai avantajoase pentru anumite loturi cuprinse în contract și le-a invitat să încheie un contract. Această alegere nu a fost contestată de niciunul dintre participanții la procedură. Cu toate acestea, la 21 iulie 2011, care era data fixată pentru încheierea contractului, Poczta Polska a anulat atribuirea pentru motivul că operatorii economici care prezentaseră ofertele selecționate trebuiau în mod imperativ să fie excluși de la procedură în temeiul articolului 24 alineatul 1 punctul 1. a) din Legea privind achizițiile publice.
- 9 Cele două societăți vizate au atacat această decizie la Krajowa Izba Odwoławcza, afirmând că dispoziția națională în cauză este contrară articolului 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) din Directiva 2004/18. În mod concret, potrivit celor două societăți, domeniul de aplicare al condițiilor stabilite prin această dispoziție națională este mult mai larg decât condiția enunțată de dreptul Uniunii, care prevede drept cauză de excludere numai o „abatere profesională gravă”, o astfel de abatere gravă nefiind săvârșită în litigiul principal.
- 10 Instanța de trimitere arată că, la adoptarea articolului 24 alineatul 1 punctul 1. a) din Legea privind achizițiile publice, legiuitorul național a indicat că se întemeia pe articolul 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) din Directiva 2004/18 și exprimă îndoieli cu privire la conformitatea acestei dispoziții naționale cu prevederile dreptului Uniunii care constituie temeiul său, îndoieli care ar fi justificate de următoarele considerații.
- 11 În primul rând, cauza de excludere prevăzută în dispoziția menționată din Directiva 2004/18 este o abatere profesională gravă, noțiune care, în limbajul juridic, semnifică mai degrabă o încălcare a principiilor relevante ale eticii, a demnității sau a credibilității profesionale. O astfel de încălcare ar atrage răspunderea profesională a autorului printre altele prin deschiderea unei proceduri disciplinare

de către organismele profesionale competente. Astfel, aceste organisme sau instanțe ar fi cele care s-ar pronunța cu privire la abaterea profesională gravă, iar nu autoritățile contractante, după cum prevede dispoziția națională în cauză.

- 12 În al doilea rând, noțiunea de motive „imputabile operatorului”, prevăzută la articolul 24 alineatul 1 punctul 1. a) din Legea privind achizițiile publice, ar fi în mod semnificativ mai largă decât noțiunea de abatere gravă „săvârșită de operator”, care figurează la articolul 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) din Directiva 2004/18, și, în consecință, aceasta nu ar trebui să fie utilizată în dispoziții care au vocația de a institui o sancțiune.
- 13 În al treilea rând, dat fiind că dispoziția menționată din Directiva 2004/18 impune ca abaterea să fie „gravă”, ar fi posibil să existe îndoieli cu privire la faptul că neexecutarea a 5 % din valoarea unui contract poate fi calificată drept abatere gravă. Instanța de trimitere subliniază în această privință că, în cazul în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute de dispoziția națională în discuție în litigiul principal, autoritatea contractantă are obligația să excludă operatorul economic în cauză și nu există nicio posibilitate de a lua în considerare situația individuală a acestuia din urmă, ceea ce poate conduce la o încălcare a principiului proporționalității.
- 14 Instanța de trimitere arată în ultimul rând că, potrivit jurisprudenței Curții (Hotărârea din 16 decembrie 2008, *Michaniki*, C-213/07, Rep., p. I-9999, precum și Hotărârea din 23 decembrie 2009, *Serrantoni și Consorzio stabile edili*, C-376/08, Rep., p. I-12169), Directiva 2004/18 nu se opune prevederii de către un stat membru a altor cauze de excludere decât cele enunțate la articolul 45 alineatul (2) din aceasta și care nu sunt întemeiate pe considerații obiective privind calitățile profesionale ale operatorilor economici, în măsura în care acestea sunt proporționale cu obiectivul urmărit. Totuși, conform jurisprudenței Curții (Hotărârea din 3 martie 2005, *Fabricom*, C-21/03 și C-34/03, Rec., p. I-1559, precum și Hotărârea din 15 mai 2008, *SECAP și Santorso*, C-147/06 și C-148/06, Rep., p. I-3565), dreptul Uniunii s-ar opune reglementărilor naționale care prevăd excluderea automată a participării unui operator la procedura de atribuire a unui contract, respingerea automată a ofertelor sau aplicarea de măsuri disproporționate în raport cu scopul urmărit. Or, dispoziția națională în cauză ar fi nu numai de aplicare automată, ci, în plus, ar depăși ceea ce este necesar pentru a atinge obiectivul de protecție a interesului public urmărit, care ar consta în îndepărtarea operatorilor economici în mod real puțin fiabili.
- 15 Având în vedere aceste considerații, *Krajowa Izba Odwoławcza* a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 45 alineatul (2) [primul paragraf] litera (d) din Directiva 2004/18 [...] – care prevede că poate fi exclus de la participarea la un contract orice operator economic care s-a făcut vinovat de o gravă abatere profesională, dovedită prin orice mijloace pe care autoritățile contractante le pot justifica – coroborat cu articolul 53 alineatul (3) și cu articolul 54 alineatul (4) din Directiva 2004/17 [...] poate fi interpretat în sensul că există o abatere profesională gravă în cazul în care, din motive imputabile operatorului economic, autoritatea contractantă a reziliat, a anulat sau a denunțat unilateral un contract de achiziții publice încheiat anterior cu acest operator, dacă rezilierea, anularea ori denunțarea contractului a survenit într-un interval de trei ani înainte de inițierea procedurii în curs, iar valoarea prestației neexecutate reprezintă cel puțin 5 % din valoarea contractului?
- 2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare și în cazul în care un stat membru are dreptul să invoce alte motive de excludere de la participarea la contractele de achiziții publice decât cele enumerate la articolul 45 din Directiva 2004/18 [...], în măsura în care consideră că aceste noi cauze se bazează pe protecția interesului public, a intereselor legitime ale autorității contractante, precum și pe menținerea concurenței loiale între operatorii economici, este compatibilă cu directiva menționată și cu Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene excluderea de la procedura de atribuire a acestui contract de achiziții publice a unui operator economic de către

autoritatea contractată care, din motive imputabile operatorului economic respectiv, a reziliat, a anulat sau a denunțat unilateral un contract de atribuire încheiat anterior cu acesta, în cazul în care rezilierea, anularea ori denunțarea unilaterală a contractului a survenit într-un interval de trei ani înainte de inițierea procedurii de atribuire a contractului, iar valoarea prestației neexecutate a contractului de achiziții publice reprezintă cel puțin 5 % din valoarea contractului?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la competența Curții

- 16 Poczta Polska arată că Krajowa Izba Odwoławcza nu este o instanță, în sensul articolului 267 TFUE, întrucât aceasta cumulează funcții jurisdicționale și consultative.
- 17 În această privință, trebuie amintit că, în temeiul unei jurisprudențe constante a Curții, pentru a aprecia dacă organul de trimitere are caracterul unei „instanțe” în sensul articolului 267 TFUE, aspect care este stabilit doar de dreptul Uniunii, Curtea ia în considerare un ansamblu de elemente, precum originea legală a organului, caracterul său permanent, caracterul obligatoriu al competenței sale, natura contradictorie a procedurii, aplicarea de către organ a normelor de drept, precum și independența acestuia (Hotărârea din 17 septembrie 1997, Dorsch Consult, C-54/96, Rec., p. I-4961, punctul 23, precum și Hotărârea din 19 aprilie 2012, Grillo Star, C-443/09, punctul 20 și jurisprudența citată).
- 18 În speță, trebuie constatat că, astfel cum reiese din dosarul pus la dispoziția Curții, Krajowa Izba Odwoławcza, care este un organ înființat prin Legea privind achizițiile publice, dotat cu competența exclusivă de a judeca în primă instanță litigii între operatori economici și autorități contractante și a cărui funcționare este reglementată prin articolele 172-198 din această lege, este o instanță, în sensul articolului 267 TFUE, în exercitarea competențelor sale care rezultă din aceste dispoziții, precum este cazul în cadrul litigiului principal. Faptul că acest organ este eventual investit, în temeiul altor dispoziții, cu funcții de natură consultativă este lipsit de relevanță în această privință.

Cu privire la admisibilitate

- 19 Guvernul polonez susține că cererea de decizie preliminară este inadmisibilă pentru motivul că este ipotetică și că vizează, în esență, stabilirea faptului dacă norma națională în discuție în litigiul principal este conformă dispozițiilor Directivei 2004/18, iar nu obținerea unei interpretări a dreptului Uniunii pentru a clarifica obiectul litigiului, care trebuie să fie soluționat în temeiul dreptului național. Or, nu ar reveni Curții, în cadrul procedurii trimiterii preliminare, sarcina de a aprecia conformitatea unei legislații naționale cu dreptul Uniunii și nici de a interpreta dispoziții legislative naționale.
- 20 În această privință, trebuie arătat, pe de o parte, că instanța de trimitere nu solicită Curții să aprecieze conformitatea legislației naționale în cauză cu dreptul Uniunii și nici să interpreteze această legislație. Instanța de trimitere se limitează să solicite interpretarea normelor Uniunii în materia achizițiilor publice în vederea aprecierii aspectului dacă trebuie să nu aplice, în litigiul principal, articolul 24 alineatul 1 punctul 1. a) din Legea privind achizițiile publice. Pe de altă parte, trebuie să se constate că întrebările adresate sunt pertinente pentru soluționarea acestui litigiu, întrucât Poczta Polska a anulat atribuirea contractului în litigiu pentru motivul că operatorii economici ale căror oferte fuseseră reținute trebuiau în mod imperativ să fie excluși de la procedură în temeiul dispoziției naționale menționate.
- 21 În aceste condiții, cererea de decizie preliminară este admisibilă și, prin urmare, trebuie să se răspundă la întrebările adresate.

Cu privire la prima întrebare

- 22 Prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) din Directiva 2004/18 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care prevede că există o abatere profesională gravă, care conduce la excluderea automată a operatorului economic în cauză de la o procedură de atribuire a unui contract de achiziții publice în curs în ipoteza în care, din motive imputabile aceluiași operator economic, autoritatea contractantă a reziliat, a anulat sau a denunțat unilateral un contract de achiziții publice precedent încheiat cu operatorul menționat, dacă rezilierea, anularea ori denunțarea unilaterală a contractului a survenit în interval de trei ani înainte de inițierea procedurii în curs, iar valoarea părții neexecutate din contractul de achiziții publice se ridică la cel puțin 5 % din valoarea totală a acestui contract.
- 23 Ținând seama de unele observații prezentate de guvernul polonez în ședința de audiere a pledoariilor desfășurată în fața Curții, potrivit cărora o situație precum cea din cauza principală, care se încadrează *ratione materiae* în Directiva 2004/17, ar trebui să fie apreciată numai în cadrul acesteia, trebuie să se sublinieze că, în conformitate cu constatările instanței de trimitere, legiuitorul național a indicat el însuși că, la momentul adoptării articolului 24 alineatul 1 punctul 1. a) din Legea privind achizițiile publice, pe baza căruia au fost excluse societățile în cauză de la procedura de atribuire, s-a întemeiat pe articolul 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) din Directiva 2004/18. De altfel, la acest articol 45 fac trimitere în mod explicit articolul 53 alineatul (3) și articolul 54 alineatul (4) din Directiva 2004/17.
- 24 Se pare, așadar, că Republica Polonă a utilizat posibilitatea acordată de dispozițiile menționate ale Directivei 2004/17 și a integrat, în reglementarea națională, clauza de excludere prevăzută la articolul 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) din Directiva 2004/18.
- 25 Trebuie să se constate că articolul 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) din Directiva 2004/18, spre deosebire de dispozițiile privind cauzele de excludere prevăzute la același paragraf literele (a), (b), (e) și (f) al acestui articol, nu face trimitere la legislațiile și reglementările naționale, dar că al doilea paragraf al aceluiași alineat (2) prevede că statele membre precizează, în temeiul dreptului lor intern și cu respectarea dreptului Uniunii, condițiile sale de aplicare.
- 26 În consecință, noțiunile „abatere profesională gravă”, care figurează la articolul 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) menționat anterior pot fi precizate și detaliate în dreptul național, cu respectarea totuși a dreptului Uniunii.
- 27 În această privință, trebuie arătat că, astfel cum susține în mod întemeiat guvernul polonez, noțiunea „abatere profesională” acoperă orice comportament culpabil care afectează credibilitatea profesională a operatorului în cauză, iar nu numai încălcările normelor de deontologie în sensul strict al profesiei căreia îi aparține acest operator, care ar fi constatate de organul disciplinar prevăzut în cadrul acestei profesii sau printr-o decizie jurisdicțională cu autoritate de lucru judecat.
- 28 Astfel, articolul 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) din Directiva 2004/18 conferă autorităților contractante competența să constate o abatere profesională prin orice mijloace pe care acestea le pot justifica. În plus, spre deosebire de același paragraf litera (c), nu este necesară o hotărâre cu autoritate de lucru judecat pentru constatarea unei abateri profesionale în sensul dispoziției care figurează la paragraful menționat litera (d).
- 29 În consecință, nerespectarea de către un operator economic a obligațiilor sale contractuale poate, în principiu, să fie considerată drept abatere profesională.

- 30 Cu toate acestea, noțiunea „abatere gravă” trebuie să fie înțeleasă ca referindu-se în mod normal la un comportament al operatorului economic în cauză care denotă o intenție culpabilă sau o neglijență de o anumită gravitate din partea sa. Astfel, orice executare incorectă, imprecisă sau defectuoasă a unui contract sau a unei părți din acest contract poate demonstra eventual o competență profesională limitată a operatorului economic în cauză, dar nu echivalează în mod automat cu o abatere gravă.
- 31 În plus, constatarea existenței unei „abateri grave” necesită, în principiu, efectuarea unei aprecieri concrete și individualizate a atitudinii operatorului economic în cauză.
- 32 Or, reglementarea din cauza principală impune autorității contractante să excludă de la procedura de atribuire a unui contract de achiziții publice un operator economic în ipoteza în care, din cauza unor circumstanțe care „sunt imputabile” acestuia din urmă, autoritatea respectivă a reziliat sau a denunțat unilateral un contract încheiat cu operatorul economic în cauză în cadrul unui contract de achiziții publice anterior.
- 33 În această privință, trebuie să se arate că, ținând seama de caracteristicile proprii ale sistemelor juridice naționale în materie de răspundere, noțiunea „motive imputabile” este foarte largă și poate cuprinde situații care depășesc cu mult o atitudine a operatorului economic în cauză care denotă o intenție culpabilă sau o neglijență de o anumită gravitate din partea sa. Or, articolul 54 alineatul (4) primul paragraf din Directiva 2004/17 face trimitere la posibilitatea aplicării criteriilor de excludere enumerate la articolul 45 din Directiva 2004/18 „în condițiile prevăzute în acel articol”, astfel încât noțiunea „abatere gravă”, în sensul indicat la punctul 25 din prezenta hotărâre, nu poate fi înlocuită cu noțiunea „motive imputabile” operatorului economic în cauză.
- 34 În plus, reglementarea națională în discuție în litigiul principal determină ea însăși parametrii pe baza cărora un comportament trecut al unui operator economic obligă autoritatea contractantă în cauză să excludă în mod automat acest operator de la procedura de atribuire a unui contract de achiziții publice nou-încheiat, fără a lăsa acestei autorități contractante posibilitatea de a aprecia, de la caz la caz, gravitatea comportamentului pretins culpabil al operatorului menționat în cadrul executării contractului precedent.
- 35 În consecință, trebuie să se constate că reglementarea din cauza principală nu se limitează să traseze cadrul general de aplicare a articolului 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) din Directiva 2004/18, ci impune în această privință autorităților contractante condiții imperative și concluzii care trebuie să fie trase în mod automat din anumite circumstanțe, depășind astfel marja de apreciere de care dispun statele membre, în temeiul articolului 45 alineatul (2) al doilea paragraf din această directivă, cu privire la precizarea condițiilor de aplicare a cauzei de excludere prevăzute la același alineat (2) primul paragraf litera (d) al acestui articol, cu respectarea dreptului Uniunii.
- 36 Ținând seama de ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) din Directiva 2004/18 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care prevede că există o abatere profesională gravă care conduce la excluderea automată a operatorului economic în cauză de la o procedură de atribuire a unui contract de achiziții publice în curs în ipoteza în care, din motive imputabile acestui operator economic, autoritatea contractantă a reziliat, a anulat sau a denunțat unilateral un contract de achiziții publice precedent încheiat cu operatorul menționat, dacă rezilierea, anularea ori denunțarea unilaterală a contractului a survenit într-un interval de trei ani înainte de inițierea procedurii în curs, iar valoarea părții neexecutate din contractul de achiziții publice precedent se ridică la cel puțin 5 % din valoarea totală a acestui contract.

Cu privire la a doua întrebare

- 37 Prin intermediul acestei întrebări, care este adresată în ipoteza unui răspuns negativ la prima întrebare, se solicită, în esență, să se stabilească dacă principiile și normele dreptului Uniunii în materia achizițiilor publice justifică, în temeiul protejării interesului public și a intereselor legitime ale autorităților contractante, precum și pentru menținerea unei concurențe loiale între operatorii economici, impunerea printr-o reglementare națională, precum cea în discuție în litigiul principal, a unei obligații în sarcina unei autorități contractante de a exclude în mod automat de la o procedură de atribuire a unui contract de achiziții publice un operator într-o ipoteză precum cea vizată de prima întrebare.
- 38 În această privință, deși, desigur, reiese din cuprinsul articolului 54 alineatul (4) din Directiva 2004/17 că autoritățile contractante pot stabili criterii de selecție calitativă în plus față de criteriile de excludere enumerate la articolul 45 din Directiva 2004/18, totuși, conform unei jurisprudențe constante a Curții, articolul 45 alineatul (2) din această directivă enumeră în mod exhaustiv cauzele care pot să justifice excluderea unui operator economic de la participarea la un contract pentru motive, întemeiate pe elemente obiective, privind calitățile sale profesionale și se opune, în consecință, ca statele membre să completeze lista pe care o cuprinde cu alte cauze de excludere întemeiate pe criterii referitoare la calitatea profesională (a se vedea Hotărârea din 9 februarie 2006, La Cascina și alții, C-226/04 și C-228/04, Rec., p. I-1347, punctul 22, Hotărârea Michaniki, citată anterior, punctul 43, precum și Hotărârea din 15 iulie 2010, Bâtiments et Ponts Construction și WISAG Produktionsservice, C-74/09, Rep., p. I-7271, punctul 43).
- 39 Numai în cazul în care excluderea în discuție nu are legătură cu calitățile profesionale ale operatorului economic și, prin urmare, nu se încadrează într-o astfel de enumerare exhaustivă poate fi avută în vedere admisibilitatea eventuală a acestei cauze în temeiul principiilor sau al altor norme ale dreptului Uniunii în materie de achiziții publice (a se vedea în această privință Hotărârea Fabricom, citată anterior, punctele 25-36, Hotărârea Michaniki, citată anterior, punctele 44-69, precum și Hotărârea din 19 mai 2009, Assitur, C-538/07, Rep., p. I-4219, punctele 21-33).
- 40 Or, în speță, articolul 24 alineatul 1 punctul 1. a) din Legea privind achizițiile publice enunță o cauză de excludere referitoare la calitatea profesională a operatorului economic în cauză, astfel cum este confirmat de faptul, indicat la punctele 10 și 23 din prezenta hotărâre, că legiuitorul polonez a invocat articolul 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) din Directiva 2004/18 în susținerea adoptării acestei dispoziții naționale. O astfel de cauză de excludere, care depășește cadrul enumerării exhaustive care figurează în acest prim paragraf, astfel cum reiese din răspunsul la prima întrebare, nu este, în consecință, nici ea admisibilă conform principiilor și altor norme ale dreptului Uniunii în materie de achiziții publice.
- 41 În consecință, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că principiile și normele dreptului Uniunii în materia contractelor de achiziții publice nu justifică, în temeiul protejării interesului public și a intereselor legitime ale autorităților contractante, precum și pentru menținerea unei concurențe loiale între operatorii economici, impunerea printr-o reglementare națională, precum cea în discuție în litigiul principal, a unei obligații în sarcina unei autorități contractante de a exclude în mod automat de la o procedură de atribuire a unui contract de achiziții publice un operator într-o ipoteză precum cea vizată de răspunsul la prima întrebare preliminară.

Cu privire la efectele în timp ale prezentei hotărâri

- 42 Guvernul polonez a solicitat Curții, în ședința de audiere a pledoariilor desfășurată în fața acesteia, să limiteze în timp efectele prezentei hotărâri în cazul în care Curtea va interpreta articolul 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) din Directiva 2004/18 în sensul că se opune unei reglementări naționale precum cea din cauza principală.

- 43 În susținerea cererii sale, guvernul polonez se întemeiază pe caracterul pretins puțin clar al acestei dispoziții a dreptului Uniunii, care nu a fost încă interpretată de Curte, precum și pe riscul de repercusiuni economice grave la nivel național pe care l-ar presupune o asemenea interpretare.
- 44 În această privință, trebuie amintit că interpretarea unei norme de drept al Uniunii făcută de Curte în exercitarea competenței pe care i-o conferă articolul 267 TFUE lămurește și precizează semnificația și sfera de aplicare ale acestei norme, astfel cum trebuie sau ar fi trebuit să fie înțeleasă și aplicată de la intrarea sa în vigoare, și numai în mod excepțional, în aplicarea principiului general al securității juridice, inerent ordinii juridice a Uniunii, Curtea poate să considere necesar să limiteze posibilitatea oricărei persoane interesate de a invoca o dispoziție pe care a interpretat-o în scopul de a contesta raporturi juridice stabilite cu bună-credință (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 mai 2012, Santander Asset Management SGIIC și alții, C-338/11-C-347/11, punctele 58 și 59, precum și Hotărârea din 18 octombrie 2012, Mednis, C-525/11, punctele 41 și 42).
- 45 Mai precis, Curtea nu a recurs la această soluție decât în circumstanțe bine determinate, și anume în cazul în care exista un risc de repercusiuni economice grave, cauzate mai ales de numărul mare de raporturi juridice constituite cu bună-credință pe baza reglementării considerate ca fiind în mod legal în vigoare, și atunci când reieșea că particularii și autoritățile naționale au fost determinați să adopte un comportament neconform dreptului Uniunii ca urmare a unei incertitudini obiective și importante privind domeniul de aplicare al normelor de drept al Uniunii, incertitudine la care contribuise eventual și comportamentul altor state membre sau al Comisiei Europene (a se vedea în special Hotărârile citate anterior Santander Asset Management SGIIC și alții, punctul 60, precum și Mednis, punctul 43).
- 46 În ceea ce privește pretinsa existență a unei incertitudini obiective și importante privind domeniul de aplicare al dispozițiilor în cauză ale dreptului Uniunii, aceasta nu poate fi reținută în cauza principală. Astfel, pe de o parte, ipoteza „abaterii profesionale grave”, în sensul articolului 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) din Directiva 2004/18, nu acoperă în mod vădit cauza de excludere prevăzută la articolul 24 alineatul 1 punctul 1. a) din Legea privind achizițiile publice. Pe de altă parte, dintr-o jurisprudență deja consacrată la data adoptării acestei dispoziții naționale rezultă că o astfel de cauză de excludere nu poate fi justificată de principiile sau alte norme ale dreptului Uniunii în materia achizițiilor publice.
- 47 În ceea ce privește consecințele financiare care ar putea rezulta pentru un stat membru dintr-o hotărâre a Curții pronunțată în cadrul unei trimiteri preliminare, acestea nu justifică, în sine, limitarea efectelor în timp ale acestei hotărâri (Hotărârile citate anterior Santander Asset Management SGIIC și alții, punctul 62, precum și Mednis, punctul 44).
- 48 Trebuie să se arate că, în orice caz, guvernul polonez nu a furnizat niciun element care să permită Curții să aprecieze existența, din cauza prezentei hotărâri, a unui risc de repercusiuni economice grave pentru Republica Polonă.
- 49 Prin urmare, nu se impune limitarea în timp a efectelor prezentei hotărâri.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 50 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

- 1) **Articolul 45 alineatul (2) primul paragraf litera (d) din Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care prevede că există o abatere profesională gravă care conduce la excluderea automată a operatorului economic în cauză de la o procedură de atribuire a unui contract de achiziții publice în curs în ipoteza în care, din motive imputabile acestui operator economic, autoritatea contractantă a reziliat, a anulat sau a denunțat unilateral un contract de achiziții publice precedent încheiat cu operatorul menționat, dacă rezilierea, anularea ori denunțarea unilaterală a contractului a survenit într-un interval de trei ani înainte de inițierea procedurii în curs, iar valoarea părții neexecutate din contractul de achiziții publice precedent se ridică la cel puțin 5 % din valoarea totală a acestui contract.**
- 2) **Principiile și normele dreptului Uniunii în materia contractelor de achiziții publice nu justifică, în temeiul protejării interesului public și a intereselor legitime ale autorităților contractante, precum și pentru menținerea unei concurențe loiale între operatorii economici, impunerea printr-o reglementare națională, precum cea în discuție în litigiul principal, a unei obligații în sarcina unei autorități contractante de a exclude în mod automat de la o procedură de atribuire a unui contract de achiziții publice un operator într-o ipoteză precum cea vizată de răspunsul la prima întrebare preliminară.**

Semnături